

MILLAISTA ON METSÄRYHMÄTOIMINTA? MITÄ TARKOITTAÄ METSÄPEDAGOGIIKKA?

Suomalaisen varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen kentälle on perustettu viimeisen noin 15 vuoden aikana lisääntyvällä trendillä lähiluonnossa toimivia ryhmiä. Arviolta noin 20%:ssa päiväkodeista on nykyisin luontoryhmä ja/tai ohjattua luontotoimintaa. Yhteinen tekijä näille ryhmille on toiminta ulkona lähiluonnossa "säällä kuin säällä". Lapset viettävät suuren osan päiväkotitai esikoulupäivästään luonnontilaisessa ympäristössä.

Metsäryhmän tavoitteena on vahvistaa lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia, kasvua ja kehitystä monipuolisen liikkumisen, erilaisten toimintaympäristöjen sekä sensitiivisten kasvattajien kautta. Oppimiskäsityksen lähtökohtana on toiminnallinen oppiminen. Oppimisen pohjaa rakennetaan laaja-alaisesti tulevaisuuteen, jotta lapsella olisi kyky oppia myöhemmin mahdollisimman hyvin. Liikkuvaisen ja toiminnallisen pedagogiikan perustana on lukuisia tutkimuksia.

Oppimisen käsitteen alle liitetään vahvasti myös erilaisten sosiaalisten "kaveritaitojen" harjoittelu. Kasvattajan vastuulla on opettaa lasta toimimaan erilaisissa tilanteissa oikein, ei vain torumalla. Metsäryhmissä sosiaalisten taitojen harjoittelussa hyödynnetään luontoa esim. erilaisen rikkomisen kulttuurin kitkemisessä. Ristiriidat nähdään oppimistilanteina.

Merkittävä osa metsäryhmätoimintaa on lasten havaintoihin perustuva ongelmalähtöinen työskentely. Päivärytmi muokataan mahdollistamaan mahdollisimman pitkä vapaan leikin aika, jossa on tilaa ja aikaa havainnoille ja ihmettelyle, josta uuden asian oppiminen voi alkaa.

Mitä tarkoitamme osaamisella, oppimisella ja oppimisen valmiuksilla puhuessamme kouluvalmiuksista? Sen sijaan, että puhumme yksittäisistä lapsen taidoista tai osaamisesta, pitäisi keskustella lapsen oppimisen valmiuksista – laajasti ajateltuna. Mitkä ovat oppimisvalmiuksien harjoittamisen keinot varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa?

Lapsen siirtyessä koulumaailmaan on perusvalmiuksien, eli oppimisen edellytysten oltava niin vahvat, että uuden oppiminen on mahdollista. Koulumaailmassa puutteellisten perusvalmiuksien paikkaaminen voi olla hyvinkin haasteellista, jos niitä ei ole ajallaan harjoitettu herkkyykskausien puitteissa. Tuleekin entistä vahvemmin ymmärtää lapsen oppimisen laaja-alaisuus sekä kerroksellisuus ja keskittyä lapsen vahvan oppimisen pohjan sekä oppimiskyvyn luomiseen.

Uusiutuneiden (ja uusiutuvien) varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmien lisäksi hyviksi havaitut toimintamallit sekä lukuisat tieteelliset ulkona oppimisen tutkimukset tukevat vahvasti alle kouluikäisten lasten ohjauksen siirtämistä enenevässä määrin ulos – ja metsään.

Tutkimusten valossa metsä ja luonto vaikuttavat muodostavan lähes täydellisen oppimisympäristön erilaisten taitojen perusvalmiuksien harjoitteluun – nimenomaan alle kouluikäisillä.

Yhteiskuntamme muutos kohti passiivisuutta näkyy lasten toiminta- ja kasvuympäristöissä. Liikkumattomuus ja passiivisuus aiheuttavat monin eri tavoin pahoinvointia – kaikissa ikäryhmissä. Ihmisen keho on evoluution kautta luotu liikkumista ja fyysisiä toimintoja varten ja suunniteltu kehittymään fyysisen toiminnan kautta niin fyysisesti, henkisesti kuin kognitiivisesti. Erytisest lasten on liikuttava monipuolisesti ja riittävästi normaalin kokonaisvaltaisen kasvun ja kehityksen varmistamiseksi.

Kaiken edellä mainitun perusteella voidaan todeta että lapsen normaali kehitys jopa vaarantuu, ellei hän pääse ulos ja luontoympäristöön liikkumaan, leikkimään, tutkimaan ja touhuamaan päivittäin. Ulkoilu, luonto ja liikkuminen vaikuttavat lapsen kehitykseen monipuolisesti ja pitkäkestoisesti.

METSÄRYHMÄTOIMINTA RAUTALAMMILLA

Lähtökohtana luontopainotteisuuteen on Rautalammin oma esiopetussuunnitelma. Rautalammilla luonto ja lähiympäristö ovat erityisasemassa.

Esiopetuksen tehtävä on rohkaista ja auttaa lasta kehittämään ajattelun ja oppimisen taitojaan sekä vahvistaa lapsen luottamusta omaan osaamiseensa.

Lopputulokeskeisyydestä ja suorittamisesta pyritään pois. Oppimisen käsitteen alle liitetään vahvasti erilaisten sosiaalisten taitojen harjoittelu.

Luontopainotteinen esiopetus ohjaa kestävään elämäntapaan ja ekososiaalisen sivistyksen periaatteisiin. Kestävän elämäntavan arvojen kehittymiselle on merkityksellistä, että alle kouluikäiselle lapselle kehittyy vahva henkilökohtainen luontosuhde omien tunnekokemusten kautta.

Syksyllä 2021 alkava metsäeskari toimisi eräänlaisena pioneeriryhmänä, joka kokeilisi Rautalammille sopivia toimintatapoja ja -ympäristöjä. Ryhmä työskentelee pääsääntöisesti ulkona luonnossa, unohtamatta kuitenkaan mahdollisuuksia moniin erilaisiin toimintaympäristöihin (museo, kirjasto, liikuntapaikat, työpajat jne.) ja niitä hyödyntäen. Ryhmään tulisi ottaa muualla hyväksi koettu määrä lapsia, eli 14 – kahden ohjaavan aikuisen johtamana. Tämä liikkumisen, liikutettavuuden ja turvallisuuden vuoksi. Kaksivuotisen esikoulukokeilun ohjeistuksen mukaan ei tänä ensimmäisenä kokeiluvuonna voitane "sekoittaa" ikäryhmiä, vaan ensimmäinen ryhmä olisi aidosti kuusivuotiaiden metsäeskari. Tulevina vuosina olisi mahdollista ja toivottavaa tehdä metsäryhmästä viisi- ja kuusivuotiaiden ryhmä.

Koska täysipäiväinen ulkona tapahtuva esiopetus ei sovellu kaikille lapsille ja perheille, on syytä jokaisessa esiopetukseen hakutilanteessa suorittaa kartoitus – haastatteluineen - jotta voimme muodostaa toimintaan sitoutuneen ryhmän.

Metsätoimintaan sitoutunut ja motivoitunut ryhmä toimii aktiivisesti koko varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen kanssa tiiviissä yhteistyössä. Yhteistä toimintaa kehitetään kaikkien kouluasteiden kanssa.

Metsäeskari olisi siis 14 lapsen pioneeriryhmä. Loput esiopetusikäiset ja /tai 2-vuotiseen esiopetuskokeiluun osallistuvat ovat mukana luontopainotteisuudessa, kuten koko varhaiskasvatus. Eli koko varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen tulee painottaa tekeminen ja toiminta entistä enemmän luontopainotteisuuteen. Tämä vaatii henkilöstöltä aivan uutta toiminta- ja ajattelutapaa. Ulkona voi tehdä samoja asioita kuin sisällä.

Toimintakaudella 2020-21 on (Rautalammin kirjaston kivijalassa toimiva) Kivijalan eskari ollut aktiivisesti liikkuva, ja sosiaalisestikin aktiivisesti ulospäin suuntautuva ryhmä. Tätä työtä ja toimintaa on ollut ilo kehittää, ja toivomme sitä kehitettävän edelleen.